

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 614.253

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19014825>

Безперервна профільна освіта лікарів у контексті розвитку системи охорони здоров'я та новітніх медичних технологій

Вєсова Олена Петрівна,

доктор медичних наук, професор, кафедра хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії «Навчально-наукового інституту»,
Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-7018-0487>

Камінський Валерій Валерійович,

кандидат медичних наук, доцент, кафедра хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії «Навчально-наукового інституту»,
Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, м.
Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-2693-9003>

Кривошесва Анна Ігорівна,

кандидат медичних наук, асистент кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії, Київський медичний університет, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-6663-4052>

Прийнято: 01.03.2026 | Опубліковано: 14.03.2026

Анотація: Метою статті є аналіз можливостей реалізації індивідуальної освітньої траєкторії лікарів під час підготовки до атестації відповідно до вимог чинного законодавства. Методи. У дослідженні

застосовано системний підхід до ретроспективного статистичного аналізу суцільної сукупності даних щодо заходів БПР, запланованих на 2025 рік і зареєстрованих на вебресурсах Центру якості освіти МОЗ України (<https://www.testcentr.org.ua>), Центру громадського здоров'я МОЗ України (<https://portal.phc.org.ua>) та Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика (<https://www.nuozu.edu.ua>). Порівняльний аналіз кількості заходів відносно кількості лікарів здійснювався відповідно до даних ДУ «Центр громадського здоров'я» МОЗ і Центру якості освіти МОЗ.

Результати. Аналіз структури заходів БПР на 2025 рік засвідчив, що найбільша їхня кількість передбачена для лікарів загальної практики – сімейної медицини (3695) та стоматологів (2532). Частка освітніх подій з обов'язкових для атестації напрямів становила 26,7% (988 заходів) для сімейних лікарів та 24,6% (623 заходи) – для стоматологів. Серед обов'язкових напрямів найбільша кількість заходів БПР стосувалася «Невідкладної медичної допомоги»: 475 заходів для лікарів загальної практики (медіанна вартість – 338 грн) та 277 заходів для стоматологів (медіанна вартість – 375 грн). Попри значну кількість провайдерів (618), за напрямом «Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих від насильства» було зареєстровано лише 40 заходів для сімейних лікарів (медіанна вартість – 775 грн) і 18 – для стоматологів (вартість – 750 грн). Аналіз інформації з відкритих джерел засвідчив, що важливу роль для формування індивідуальної освітньої траєкторії може виконувати Платформа дистанційного навчання «Центр громадського здоров'я» МОЗ, на якій представлено безоплатні онлайн-курси за всіма обов'язковими для атестації напрямками. У плані заходів БПР на 2025 рік, підготовленому викладачами Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, переважали освітні події для лікарів-стоматологів: 18 заходів (для сімейних лікарів – лише 7), із них 6 – за всіма

обов'язковими напрямками, крім «Етичні питання» та «Інфекційний контроль». **Висновки.** Ретроспективний аналіз чинної системи БПР медичних працівників за 2025 рік підтвердив значні інформаційні можливості електронної системи забезпечення БПР Центру якості освіти МОЗ щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії лікаря. Крім того, результати дослідження також дають змогу рекомендувати Платформу дистанційного навчання ЦГЗ МОЗ як ефективний ресурс для проходження безоплатних онлайн-курсів з усіх обов'язкових для атестації напрямів. Проведення НУОЗ України імені П. Л. Шупика 18 освітніх заходів, зокрема 6 з обов'язкових напрямів для фахівців за спеціальністю «Стоматологія», забезпечило належне вдосконалення професійних компетентностей лікарів-стоматологів та їхню підготовку до атестації.

Ключові слова: післядипломна медична освіта, індивідуальна освітня траєкторія, заходи БПР з обов'язкових напрямів.

Continuous professional development of doctors in the context of the development of the healthcare system and the latest medical technologies

Olena Vesova,

ScD, Profesor, Department of Surgical Dentistry and Maxillofacial Surgery of the «Educational and Scientific Institute», Shupyk National University of Health Care of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7018-0487>

Valeriy Kaminsky,

PhD (Medical Sciences), Associate Professor, Department of Surgical Dentistry and Maxillofacial Surgery of the «Educational and Scientific Institute», Shupyk National University of Health Care of Ukraine, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2693-9003>

Anna Kryvosheieva,

PhD in Medical Sciences, Assistant of the Department of Oral and Maxillofacial
Surgery, Kyiv Medical University, Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-6663-4052>

Abstract. The **aim** of the article is to assess the potential for developing individualized educational trajectories for physicians preparing for certification in accordance with current legislation. **Methods.** The study applied a systematic approach to a retrospective statistical one-time analysis of the entire population of data on continuing professional development (CPD) events that were conducted or planned for 2025, as registered on the website of the Center for Education Quality of the Ministry of Health of Ukraine (<https://www.testcentr.org.ua>), the Public Health Center platform of the Ministry of Health of Ukraine (<https://portal.phc.org.ua>), and the website of the P. L. Shupyk National University of Healthcare of Ukraine (<https://www.nuozu.edu.ua>). Comparative evaluation of the number of events relative to the number of physicians was carried out based on data from the Public Health Center of the Ministry of Health and the Center for Education Quality of the Ministry of Health. **Results.** The highest number of CPD events registered for 2025 was for general practitioners – family medicine physicians – 3,695 events, and for physicians specializing in dentistry – 2,532 events. Of the certification-mandatory areas, 988 (26.7%) educational events were provided for family physicians and 623 (24.6%) for dentists. The greatest number of CPD events in mandatory areas was registered in Emergency Medical Care – 475 events for general practitioners, with a median cost of 338 UAH, and 277 events for dentists, with a median cost of 375 UAH. Despite a large number of providers (618), only 40 events were registered for family physicians in the area Procedure for conducting and documenting results of medical examination of violence victims, with a median cost of 775 UAH, and 18 events for dentists, costing 750 UAH.

*Analysis of open-source information indicated that the Distance Learning Platform of the Public Health Center of the Ministry of Health plays an important role in shaping individualized educational trajectories, offering free online courses in all certification-mandatory areas. Regarding CPD events prepared for 2025 by lecturers of the P. L. Shupyk National University of Healthcare of Ukraine, educational events predominated for dentists: 18 events (for family physicians – only 7), including 6 covering all mandatory areas except Ethical Issues and Infection Control. **Conclusions.** The retrospective analysis of the current CPD system for healthcare professionals in 2025 highlighted the informational capabilities of the electronic CPD management system of the Center for Education Quality of the Ministry of Health in forming individualized learning trajectories for physicians. It also recommended the use of the Distance Learning Platform of the Public Health Center of the Ministry of Health for completing free online courses in all certification-mandatory areas. The 18 CPD events prepared by the P. L. Shupyk National University, including 6 events in mandatory areas for dentists, ensured effective professional competency development for dental physicians and preparation for certification.*

Keywords: *Continuing Medical Education, individual educational trajectory, CPD events in mandatory areas.*

Постановка проблеми. В основі сучасної післядипломної медичної освіти лежить самостійне формування індивідуальної освітньої траєкторії безпосередніми учасниками освітнього процесу. Для стимулювання та релевантного супроводу процесу індивідуального професійного вдосконалення медичних працівників у 2019 році в Україні було впроваджено систему безперервного професійного розвитку (далі – БПР), яка замінила проходження передатестаційних курсів підвищення кваліфікації один раз на п'ять років. Згідно з новою системою процес атестації лікарів передбачав

урахування знань, умінь і професійних компетентностей, набутих ними впродовж п'яти років.

З початком повномасштабної війни РФ проти України атестація працівників сфери охорони здоров'я була призупинена на період дії воєнного стану (наказ МОЗ № 1415 від 04.08.2022) [1]. Унаслідок цього з освітнього процесу тимчасово було вилучено важливий етап БПР.

Додатковим викликом для реалізації цілей БПР стали значні зміни в структурі захворюваності та травматизму населення, зумовлені участю значної частини громадян у тривалих бойових діях, а також зростанням кількості уражень серед цивільних мешканців унаслідок систематичних обстрілів та повітряних атак. Одним із наслідків збройної агресії РФ на території України стало зростання попиту населення на медичні послуги, які до повномасштабного вторгнення не були актуальними, зокрема фахова психологічна допомога та реабілітаційні заходи. Згідно з доповіддю Національного інституту стратегічних досліджень (далі – НІСС) за 2025 рік, одним із наслідків активних бойових дій стало безпрецедентне зростання кількості постраждалих із фізичними та психологічними травмами [2]. За оцінкою НІСС, реабілітаційної та психологічної допомоги різного ступеня потребують близько 1,8 млн військовослужбовців та ветеранів.

З метою адаптації системи охорони здоров'я до нових суспільних потреб у квітні 2025 року було прийнято наказ МОЗ № 650 від 16.04.2025 «Про затвердження Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я та внесення змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України» [3]. Цей нормативний акт заклав основу для системного розвитку напрямів безперервного професійного розвитку лікарів та адаптацію їхнього вдосконалення до актуальної стратегії розвитку галузі. Зокрема, наказом встановлено, що атестацію медичних працівників буде відновлено через шість місяців після припинення або скасування дії воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Затверджена стратегія ЄС щодо зайнятості населення передбачає забезпечення безперервної освіти упродовж усього життя. Процес післядипломного професійного навчання охоплює заходи формальної, інформальної та неформальної освіти. Аналогічний підхід реалізується і в системі безперервної освіти медичних працівників.

Порівняльний аналіз закону України «Про освіту» (2017) та «Рекомендацій щодо ключових компетентностей для навчання протягом життя», ухвалених у 2018 році Європарламентом, здійснює Т. Коваленко (Т. Kovalenko). Авторка констатує, що Україна дотримується європейських принципів розбудови національної системи освіти, водночас враховуючи специфіку, зумовлену обмеженими фінансовими ресурсами та поточним станом державної економіки [4]. Перспективною тенденцією є наближеність професійної освіти до ринку праці, що корелює з актуальною трансформацією системи медичного післядипломного навчання в Україні.

Відповідно до Закону «Про вищу освіту», Україна є частиною Європейського освітнього простору та Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) [5]. Її перевагами є кількісна оцінка навчального навантаження (1 кредит – 30 годин навантаження), а також кредитна мобільність в межах країн-учасниць системи [6]. Ці переваги поширюються також і на процес безперервної професійної освіти лікарів.

Поняття «кредиту» як одиниці післядипломного медичного навчання було впроваджено і в спільний набір міжнародних стандартів для керівництва акредитацією Безперервного професійного розвитку / Безперервної медичної освіти (Continuing Professional Development / Continuing Medical Education – CPD/CME). Авторитетні експерти у сфері акредитації закладів післядипломної освіти з США, Канади та Німеччини розробили систему стандартизації

CPD/CME для медичних працівників, яку ухвалили на Кельнській консенсусній конференції 10 вересня 2020 року [7].

Система CPD/CME охоплює також окремі країни Латинської Америки. За даними дослідження, яке провели Л. Шерман (L. Sherman) та співавтори шляхом анкетування лікарів загальної практики в 11 країнах регіону, безперервна освіта є обов'язковою умовою для ліцензування в Перу та отримання дозволу на медичну практику в Мексиці [8].

Вивчення основних напрямів і перспектив розвитку системи БПР в Україні розпочалося відразу після її нормативного впровадження в медичну практику. Науковці Х. Симчич та С. Федоров, В. Андрух і М. Слободян, а також О. Волосовець зі співавторами підтверджують потенціал безперервного розвитку як інноваційного шляху післядипломної медичної освіти, максимально наближеного до стандартів ЄС [9–11]. Водночас автори зазначають проблеми імплементації, пов'язані з недостатнім фінансуванням закладів охорони здоров'я України та застарілою матеріально-технічною базою. На думку І. Мазур та співавторів, недостатнє державне фінансування є стримувальним чинником трансформації безперервної професійної освіти лікарів-стоматологів [12]. Окремої уваги заслуговує спільне дослідження науковців Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика (О. Волосовця зі співавт.). У ньому обґрунтовано, що нестача державного фінансування обмежує можливості розроблення якісних освітніх програм, підготовки кваліфікованих викладачів та впровадження новітніх освітніх технологій, зокрема 3D-реальності, симуляторів, онлайн-платформ. Скорочення частки державного фінансування закономірно зумовлює зростання сегмента платних послуг та активізацію комерційних провайдерів на ринку освітніх заходів [12].

Актуальну проблему конкурентоспроможності освітніх послуг БПР у державних закладах післядипломної медичної освіти досліджували Ю. Вороненко з колегами шляхом анкетування слухачів [13]. Автори виявили пряму залежність між мотивацією лікарів та їхньою готовністю до оплати навчання: респонденти, орієнтовані на конкретний результат (набуття нових компетентностей), виявили готовність до платних послуг. Натомість категорія слухачів, орієнтована на формальний процес безперервного розвитку (набір балів), не вбачає доцільності в додаткових витратах.

Хронологічно впровадження системи БПР в Україні у 2019 році збіглося з початком пандемії COVID-19, що зумовила стрімку актуалізацію та розвиток технологій дистанційного навчання. Дослідженню потенціалу дистанційного навчання в системі медичної освіти в Україні після початку повномасштабного вторгнення Росії присвячено роботу Н. Козак (N. Kozak) та співавт. [14]. Специфіку дистанційних технологій у післядипломній освіті детально висвітлено в працях О. Мінцера і Л. Бабінцевої [15], а також Л. Танцюри, І. Кисельова та А. Біляєва [16]. Акцент на важливості новітніх інформаційних технологій під час побудови довгострокових відносин між педагогічними кадрами та слухачами роблять О. Мінцер і Л. Бабінцева [15]. На викликах дистанційного навчання в опануванні практичних навичок акцентують Л. Танцюра, І. Кисельова, А. Біляєв. Автори пропонують змішаний формат як оптимальний [16]. Варто виокремити дослідження позитивного впливу цифровізації на підвищення якості післядипломної медичної освіти (В. Кундіна та Ю. Сторожчук) [17]. Застосування симуляційного навчання, штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності позитивно впливає на мотивацію учасників освітнього процесу та персоналізацію навчання, проте потребує адаптації освітніх програм і додаткових організаційних заходів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.
Результати аналізу літератури підтверджують, що система безперервного

професійного розвитку фахівців охорони здоров'я України розвивається в межах сучасних світових тенденцій, враховуючи освітній досвід країн ЄС та застосовуючи практичні інструменти ЄКТС. Значна увага приділяється цифровізації як засобу підвищення відкритості інформаційних ресурсів, доступності інноваційних медичних технологій і сучасних наукових розробок. Проте умови функціонування системи охорони здоров'я в Україні значно відрізняються у зв'язку з тривалою збройною агресією РФ. Це вимагає гнучкого підходу зі зваженням всіх її наслідків на життя та здоров'я громадян, матеріально-технічну базу медичних закладів та подальші перспективи медичної галузі. З огляду на ці обставини у 2025 році було оновлено нормативно-правову базу для атестації медичних працівників

Ухвалення оновлених нормативно-правових актів зумовлює необхідність додаткового аналізу поточної ситуації в системі післядипломної медичної освіти. Зокрема, необхідно оцінити її відповідність чинному законодавству, наявні можливості для реалізації та релевантність упроваджуваних нововведень.

Загалом стратегія безперервного профільного навчання протягом життя передбачає активну позицію лікарів, що не завжди є типовим для фахівців із тривалим професійним стажем. Зокрема, за даними ДУ «Центр громадського здоров'я» МОЗ (ЦГЗ) за 2024 рік, частка осіб пенсійного віку серед лікарів в Україні становить 25,3 % (32 316 осіб). Спостерігається стійка тенденція до зниження частки атестованих фахівців. За даними ЦГЗ, частка лікарів, які мали кваліфікаційну категорію на кінець 2024 року, становила 58 % від загальної кількості, тоді як у 2023 році цей показник склав 61,4 %, а у 2022 році – 64,3 %. Водночас зростає кількість медичних працівників, які підлягають атестації вперше та потребують формування індивідуальної освітньої траєкторії відповідно до оновлених вимог чинного законодавства.

У доступній літературі відсутні дані систематичного кількісного аналізу доступності заходів БПР, обов'язкових для атестації. Таким чином, моніторинг зареєстрованих освітніх подій на основних інформаційних ресурсах медичної післядипломної освіти дає змогу оптимізувати процес ознайомлення з наявними пропозиціями, спростити планування індивідуальної освітньої траєкторії та полегшити вибір релевантних освітніх заходів для лікарів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження – аналіз можливостей формування індивідуальної освітньої траєкторії працівників сфери охорони здоров'я згідно з умовами чинної системи БПР.

Відповідно до мети визначено такі завдання:

- 1) здійснити контент-аналіз нормативно-правових актів щодо обов'язкових напрямів та вимог до заходів БПР у 2025 році;
- 2) провести кількісний і структурний аналіз заходів БПР, представлених на сайтах спеціалізованих державних установ;
- 3) розробити рекомендаційний алгоритм формування індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням наявних можливостей системи БПР.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дизайн дослідження визначено як ретроспективне системне статистичне одномоментне вивчення інформації про заходи БПР на офіційних ресурсах профільних установ.

На підготовчому етапі здійснено аналіз нормативно-правової бази для визначення переліку спеціалізованих установ, відповідальних за інформаційний супровід та безпосереднє проведення заходів післядипломної освіти медичних працівників. На етапі збору даних було проаналізовано генеральну сукупність даних про заходи БПР, заплановані або розпочаті з 01.01.2025 по 31.12.2025, зареєстровані на вебсайтах Центру якості освіти Міністерства охорони здоров'я України (<https://www.testcentr.org.ua>), Центру

громадського здоров'я МОЗ України (<https://portal.phc.org.ua>) та НУОЗ України імені П. Л. Шупика (<https://www.nuozu.edu.ua>).

На етапі статистичної обробки матеріалу застосовувались програми STATISTICA 10.0 та Microsoft Excel. Для оцінювання вартості заходів після перевірки на нормальність розподілу значень за допомогою графічного аналізу (гістограми, Q-Q plots), критеріїв Шапіро-Уїлка та Колмогорова-Смирнова, а також значення асиметрії та ексцесу розраховано медіану та міжквартильний діапазон.

На завершальному етапі здійснено типізацію даних ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», МОЗ України та інших офіційних установ з метою їхнього узагальнення та розроблення рекомендаційних алгоритмів.

Нормативно-правова база системи БПР ґрунтується на низці засадничих документів, основним серед яких є «Положення про систему безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я» [18]. Відповідно до встановлених норм атестація медичних працівників здійснюється на підставі аналізу їхньої участі в різних видах освітньої діяльності, які охоплюють формальну, неформальну та інформальну освіту.

У процесі формування індивідуальної освітньої траєкторії фахівця у сфері охорони здоров'я існують певні юридичні вимоги до надавачів послуг. Зокрема, реалізація програм формальної освіти та курсів спеціалізації є прерогативою лише тих закладів, які мають відповідну ліцензію. Для проведення заходів неформальної освіти, таких як дистанційне навчання на електронних платформах, симуляційні тренінги, фахові школи, семінари та майстер-класи, наявність освітньої ліцензії не обов'язкова.

Організацію та проведення заходів БПР здійснюють провайдери. Вони мають бути офіційно зареєстровані в електронній системі забезпечення БПР, функцію адміністрування якої виконує Центр якості освіти МОЗ відповідно до

наказу МОЗ № 281 від 20.02.2024 «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи забезпечення безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я» [19]. Провайдерами можуть бути юридичні особи, які мають експертний рівень у сфері медичної освіти: медичні заклади різної форми власності, заклади освіти, наукові установи, професійні та громадські об'єднання, медичні та фармацевтичні компанії. За підсумками 2025 року, розміщеними на сайті Центру якості освіти МОЗ, зареєстровано 618 провайдерів, які загалом організували 15 770 заходів. Значна кількість суб'єктів надання освітніх послуг підвищує конкурентоспроможність ринку та розширює можливості фахівців у виборі релевантних програм. Це має стимулювати покращення якості надаваних послуг.

Обов'язковим є навчання один раз на п'ять років із таких основних напрямів: етичні питання; консультування та професійні комунікаційні навички; порядок проведення та документування результатів медичного обстеження, фіксації тілесних ушкоджень постраждалих від насильства; цифрова компетентність; невідкладна (екстрена) медична допомога; інфекційний контроль.

Важливою умовою здійснення заходів БПР є територіальна та фінансова доступність освітніх заходів, а також відкритість і повнота інформації про них у публічному просторі. Основною ланкою в системі надання медичної допомоги населенню і найбільш численною професійною групою є лікарі за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина». За даними ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», чисельність сімейних лікарів становить 13 262 особи. З них атестовано 8 647 фахівців (65,2 %). Відповідно до результатів 2025 року, оприлюднених «Центром якості освіти МОЗ», сімейна медицина є абсолютним лідером за кількістю доступних заходів БПР: для цієї категорії лікарів було організовано 3 695 освітніх подій.

Друге місце за кількістю пропозицій БПР посідає «Стоматологія», для якої у 2025 році було організовано 2 532 заходи. За даними ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», загальна чисельність лікарів-стоматологів становить 5 944. Кваліфікаційну категорію серед них мають 3 926 фахівців (66 %).

Для лікарів цих двох спеціальностей було здійснено огляд заходів, зареєстрованих провайдерами впродовж 2025 року на сайті Центру якості освіти МОЗ, як однієї з провідних державних некомерційних установ у сфері оцінювання якості підготовки медичних фахівців.

Окремо варто зазначити наявність фільтрів на вебплатформах реєстрації, які давали можливість класифікувати заходи за спеціальністю, напрямом, актуальністю проведення, видом, формою участі, кількістю балів, що можна розглядати як додатковий критерій доступності та релевантності. Основними показниками доступності були можливість онлайн-форми навчання та вартість. Статистичний аналіз вартості освітніх послуг виявив виражену правобічну асиметрію розподілу даних. Це зумовлено значним ціновим діапазоном у межах кожного обов'язкового напрямку: поруч зі значною кількістю безоплатних заходів були наявні й високовартісні пропозиції. Для оцінювання вартості застосовано медіану й міжквартильний діапазон. Розрахунок співвідношення кількості освітніх заходів до загальної чисельності лікарів спеціальності «Загальна практика – сімейна медицина» здійснювався на основі прогнозованої річної потреби в атестації, що становить 2 652 особи (20 % від загального кадрового складу цього профілю). Таким чином, було розраховано усереднення відповідно до припущення, що кожний фахівець проходить відповідне навчання один раз на п'ять років (табл. 1).

Таблиця 1

Кількісна оцінка заходів БПР для атестації лікарів загальної практики – сімейної медицини за основними напрямками, зареєстрованих на сайті <https://www.testcentr.org.ua> у 2025 році

Напрямок	Загальна кількість заходів	Приблизне співвідношення до загальної кількості лікарів	Кількість онлайн-заходів	Медіанна вартість (міжквартильний діапазон), грн
Етичні питання	90	29	44	470 (300 – 670)
Консультації та професійні комунікаційні навички	136	20	55	750 (400 – 1100)
Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження	40	66	19	775 (450 – 1200)
Цифрова компетентність	56	47	32	344 (300 – 600)
Невідкладна (екстрена) медична допомога	475	6	52	338 (250 – 500)
Інфекційний контроль	191	14	53	484 (300 – 700)

Джерело: власна розробка авторів

Отримані результати засвідчили найбільшу кількість зареєстрованих заходів за напрямом «Невідкладна (екстрена) медична допомога», що відображає оперативну реакцію провайдерів БПР на актуальні потреби населення та системи охорони здоров'я в умовах воєнного стану. Для цього напрямку характерним було найнижче співвідношення вартості до загальної кількості пропозицій (мінімальна середня вартість тренінгів, семінарів, майстер-класів), що засвідчує високу доступність навчання. Значна кількість зареєстрованих подій дає змогу кожному медичному працівнику обрати для себе оптимальний варіант для поглиблення теоретичних знань та вдосконалення практичних навичок.

Найменшу кількість заходів зареєстровано за напрямом «Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження, фіксації тілесних ушкоджень постраждалих від насильства». У цій категорії було представлено лише 19 онлайн-подій, тоді як іншими обов'язковими напрямами пропозиція становила 32–55. Розрахункове навантаження (співвідношення кількості лікарів до кількості доступних заходів) значно перевищувало нормативні показники наповнюваності групи. Водночас середня вартість навчання за цим напрямом була найвищою. Сукупність зазначених чинників доводить низьку доступність заходів БПР за цим напрямом.

Висока вартість навчання була характерною для напрямку «Консультавання та професійні комунікаційні навички». Проте на сайті була представлена значна кількість заходів, зокрема в онлайн-форматі, що створювало додаткові можливості для вибору.

За напрямом «Цифрова компетентність» також спостерігалася відносно невелика кількість пропозицій, однак понад половину з них (32 з 56) було реалізовано в онлайн-формі. Середня вартість навчання в цьому сегменті виявилася нижчою порівняно з більшістю інших напрямів БПР.

Значну кількість заходів було зареєстровано за напрямом «Інфекційний контроль», що є свідченням значної уваги експертів до питань епідеміологічної безпеки. Це дає змогу медичним працівникам забезпечувати ефективний супровід надання медичної допомоги. Середня вартість циклів тематичного вдосконалення, фахових шкіл, семінарів та тренінгів за цим напрямом була приблизно однаковою з вартістю заходів за напрямом «Етичні питання» та відповідає середнім ринковим показникам.

Напрямок «Етичні питання» був представлений вагомою кількістю освітніх подій. Майже половина з них (44 з 90) проводилася в онлайн-форматі,

що стало можливим завдяки ґрунтовним методичним і науковим розробкам у цій галузі.

Такий же аналіз здійснено для лікарів спеціальності «Стоматологія». Приблизне співвідношення кількості заходів БПР до загальної кількості лікарів спеціальності «Стоматологія» розраховувалося на основі показника 1 188 осіб. Ця цифра становить п'яту частину від загальної кількості лікарів цієї спеціальності (5 944). Такий підхід ґрунтується на припущенні, що кожен фахівець проходить обов'язковий тематичний захід один раз на п'ятирічний цикл. Отримані результати представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Кількісна оцінка заходів БПР для атестації лікарів спеціальності «Стоматологія» за основними напрямками, зареєстрованих на сайті <https://www.testcentr.org.ua> у 2025 році

Напрямок	Загальна кількість заходів	Приблизне співвідношення до загальної кількості лікарів	Кількість онлайн-заходів	Медіанна вартість (міжквартильний діапазон), грн
Етичні питання	78	15	33	475 (300 – 600)
Консультавання та професійні комунікаційні навички	80	15	29	725 (450 – 1200)
Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження	18	66	10	750 (400 – 1200)
Цифрова компетентність	51	23	28	440 (350 – 1000)
Невідкладна (екстрена) медична допомога	277	4	39	375 (250 – 550)
Інфекційний контроль	119	10	40	467 (300 – 735)

Джерело: власна розробка авторів

Аналіз даних засвідчив деякі спільні тенденції, характерні для лікарів обох спеціальностей. За загальною кількістю заходів БПР, співвідношенням

до кількості лікарів та медіанною ціною найдоступнішими як для сімейних лікарів, так і лікарів-стоматологів були освітні події за напрямом «Невідкладна (екстрена) медична допомога», тоді як найменш доступними – «Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих від насильства». Також медіанна ціна та значення приблизного співвідношення заходів БПР до кількості лікарів за напрямом «Інфекційний контроль» майже збігалися.

За напрямами «Етичні питання» й «Консультування та професійні комунікаційні навички» приблизне співвідношення кількості заходів до кількості лікарів було трохи нижчим у стоматологів порівняно з сімейними лікарями за майже однакової медіанної ціни. Варто також зазначити, що медіанна ціна на заходи БПР «Цифрова компетентність» для стоматологів була на 100 грн вищою, але значення приблизного співвідношення кількості заходів до кількості лікарів – у два рази меншим.

Паралельно з кількісним аналізом освітніх подій здійснювався моніторинг діяльності провайдерів. Виявлено, що серед зареєстрованих юридичних осіб є компанії, які пропонують комплексні освітні цикли, що охоплюють заходи БПР за всіма шістьма напрямами одночасно. Проте вартість такої комплексної послуги мала всі ознаки комерційної ініціативи.

Відповідно до постанови КМУ від 14 липня 2021 р. № 725 на Центр громадського здоров'я не поширюються вимоги щодо реєстрації в системі заходів безперервного професійного розвитку (за умови проведення таких заходів на безоплатній основі). ЦГЗ є офіційно зареєстрованим незалежним провайдером заходів БПР працівників сфери охорони здоров'я та має реєстраційний номер № 2389. На електронній платформі дистанційного навчання ЦГЗ розміщено різні типи безоплатних освітніх подій, які не потребують реєстрації в системі Центру тестування (рис. 1).

Рисунок 1

Типи заходів БПР, розміщені на платформі дистанційного навчання ЦГЗ за 2025 рік

Джерело: власна розробка авторів

Деякі онлайн-події організовано за підтримки Європейського регіонального бюро ВООЗ.

Перевагою використання платформи ЦГЗ під час формування індивідуальної освітньої траєкторії є наявність безоплатних електронних курсів за всіма обов'язковими напрямками. Тривалість навчання може становити 12 місяців: лікар реєструється на курс на початку року і проходить програму поступово, у зручному для себе темпі.

Недоліками є обмежена кількість напрямів: крім обов'язкових для БПР, на платформі ЦГЗ представлено ще «Громадське здоров'я», «Туберкульоз», «ВІЛ-інфекція», «Лабораторна діагностика», «Організація та управління в громадському здоров'ї», «Замісна підтримувальна терапія», «Психічне здоров'я та соціальна підтримка», «Неінфекційні захворювання», «Імунопрофілактика». Очевидно, що для лікарів багатьох спеціальностей процес набуття знань і вдосконалення наявних навичок та професійних компетентностей не обмежується представленими напрямками.

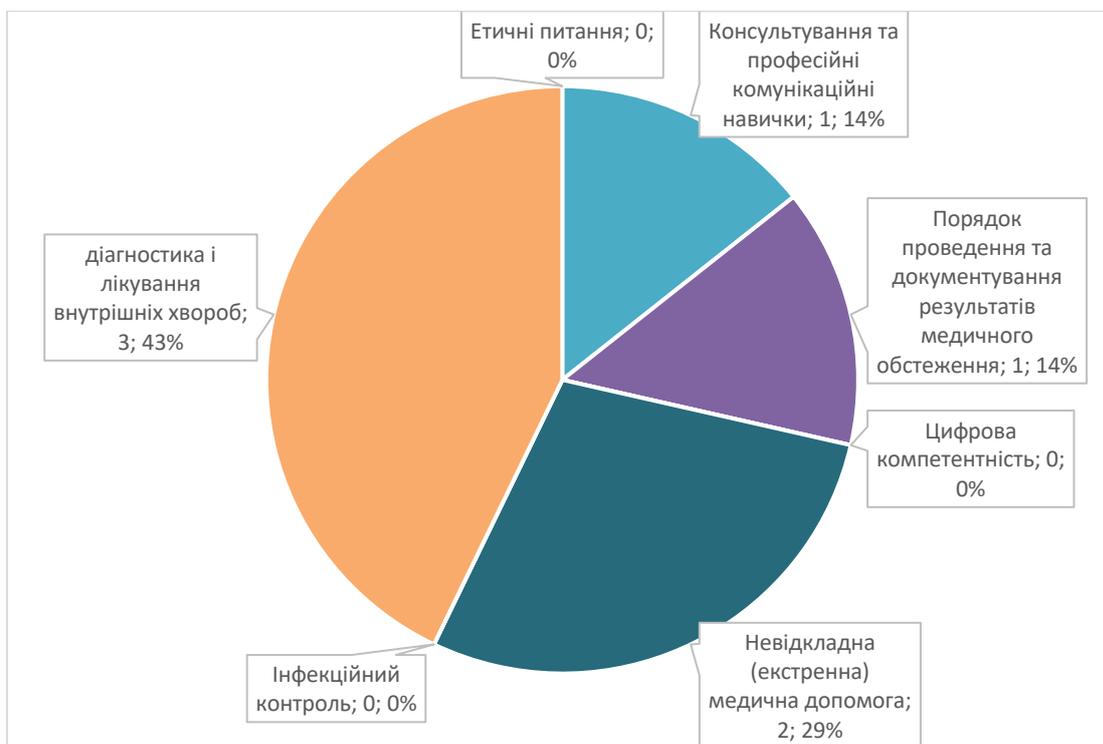
Провідною освітньою медичною установою України є Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, у структурі якого функціонує Навчально-науковий інститут професійної досконалості. Викладачі цього закладу спеціалізуються на наданні освітніх послуг у сфері післядипломної медичної освіти.

Проаналізовано план заходів БПР для лікарів загальної практики – сімейної медицини та стоматологів, представлений на сайті НУОЗ України імені П. Л. Шупика у 2025 році. Загальна кількість заходів – 22, серед них 18 подій було розраховано на фахівців у галузі стоматології, тоді як для сімейних лікарів пропонувалося лише 7. Серед освітніх подій було зареєстровано 4 заходи (57 %) за обов'язковими для атестації напрямами для лікарів загальної практики.

Абсолютну кількість відповідних заходів БПР наведено на рис. 2.

Рисунок 2

Заходи БПР для лікарів загальної практики – сімейної медицини, підготовлені НУОЗ України імені П. Л. Шупика у 2025 році

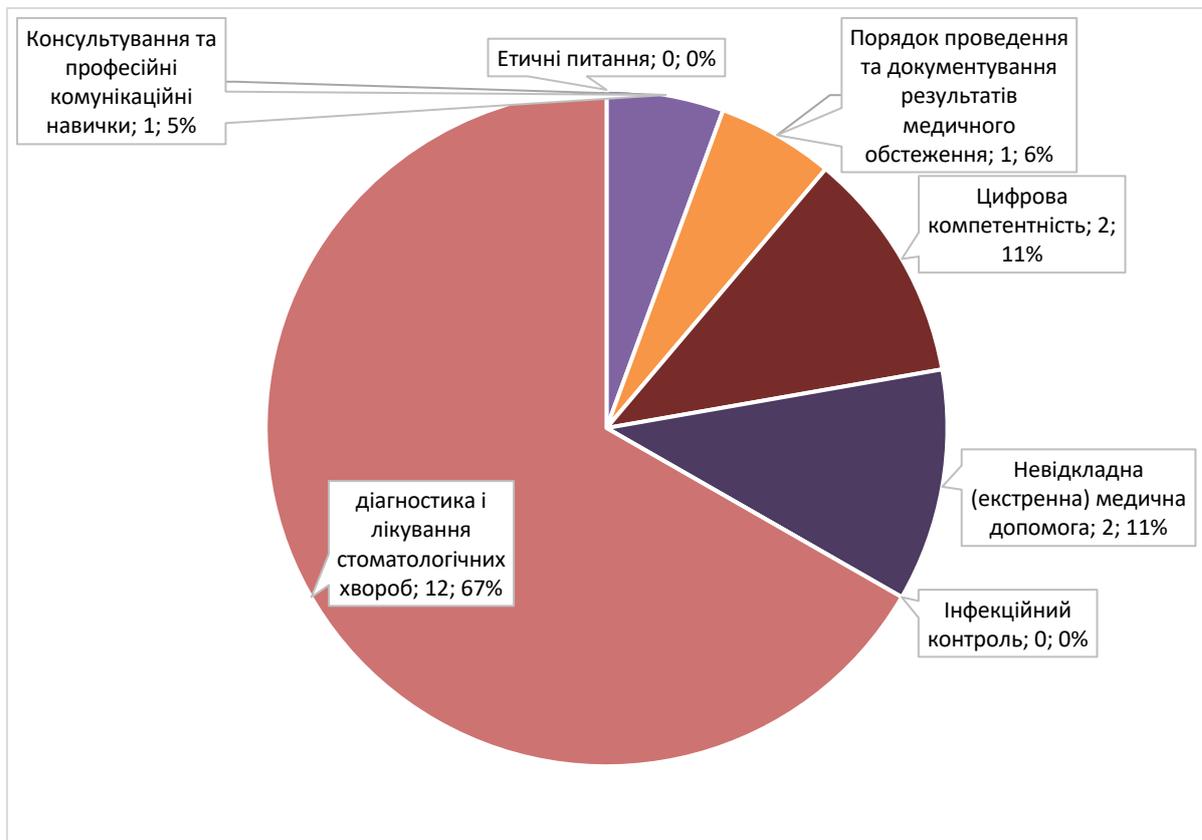
Джерело: власна розробка авторів

Аналіз фінансових умов участі засвідчив, що переважна більшість заходів (6 подій, 86 %) реалізувалася на засадах платних освітніх послуг. Лише один захід (14%) – науковий симпозіум із клінічної фармакології – був безоплатним для слухачів. Медіанна вартість становила 1000 грн, кuartильний діапазон склав 500–1200 грн. Онлайн-форма проведення планувалась для 2 заходів (29 %), змішана – для 4 (57 %), традиційна очна форма – для 1.

Для лікарів спеціальності «Стоматологія» викладачами НУОЗ України імені П. Л. Шупика було підготовлено 18 заходів БПР, серед них 6 – з обов’язкових напрямів (рис. 3).

Рисунок 3

Заходи БПР для лікарів спеціальності «Стоматологія», підготовлені НУОЗ України імені П. Л. Шупика у 2025 році

Джерело: власна розробка авторів

Усі проаналізовані заходи реалізовувались на засадах платних освітніх послуг. Медіанна вартість складала 1400 грн, квартильний діапазон – 900–1600 грн. Онлайн-формат проведення планувався для 15 заходів (83 %), змішаний – для 3 (17 %).

Отримані дані засвідчують кількісну перевагу заходів БПР для стоматологів порівняно з сімейними лікарями у 2025 році. Для підготовки до атестації лікарям спеціальності «Стоматологія» не вистачає освітніх подій лише з напрямів «Етичні питання» та «Інфекційний контроль». Проте висока медіанна ціна заходів порівняно з пропонованою іншими провайдерами БПР на сайті Центру якості освіти МОЗ є ще одним негативним чинником не на користь НУОЗ України імені П. Л. Шупика під час формування медичним працівником своєї індивідуальної освітньої траєкторії.

Здійснений аналіз дав змогу сформулювати низку рекомендацій для медичних працівників щодо оптимізації їхнього професійного розвитку. Передусім варто враховувати динамічність нормативно-правової бази, що регулює питання атестації в умовах воєнного стану. Відповідальність за інформування про зміни в законодавстві несе роботодавець, якій може делегувати ці обов'язки керівникам структурних підрозділів медичних закладів.

Необхідно також враховувати, що для ринку освітніх послуг у системі БПР характерні, з одного боку, конкуренція провайдерів, а з іншого – нерівномірність кількості підготовлених заходів з обов'язкових для атестації напрямів.

Інформація про провайдерів, напрям і тему заходу, тривалість і формат навчання, кількість балів БПР, посилання на реєстрацію наявна у відкритому доступі, передусім на сайтах Центру якості освіти МОЗ та провідних закладів вищої медичної освіти. Під час переходу до реєстраційної форми користувачеві, як правило, відкривається детальна програма заходу та умови

його оплати. Вільний доступ до такої інформації значно полегшує медичним працівникам планування БПР.

Висновки. Ретроспективний аналіз чинної системи БПР медичних працівників за 2025 рік виявив значні можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії лікарів.

Відповідно до чинного законодавства функціонує електронна система забезпечення БПР, адміністрування якої здійснює Центр якості освіти МОЗ. Моніторинг системи виявив істотну кількісну неоднорідність освітніх пропозицій БПР за обов'язковими напрямками атестації. Зокрема зафіксовано найвищу представленість напрямку «Невідкладна медична допомога»: 475 подій для сімейних лікарів та 277 – для стоматологів. Для напрямку «Порядок проведення та документування результатів медичного обстеження, фіксації тілесних ушкоджень постраждалих від насильства» було зафіксовано найнижчу представленість: 40 подій для фахівців первинної ланки та 18 – для стоматологічного профілю. Така різниця доводить нагальну потребу державного стимулювання провайдерів до розроблення освітнього контенту за недостатньо представленими напрямками.

Додаткові можливості для успішного формування індивідуальної освітньої траєкторії медичних працівників забезпечує платформа дистанційного навчання ЦГЗ МОЗ. Моніторинг її ресурсів у 2025 році засвідчив наявність безоплатних онлайн-курсів за всіма обов'язковими для атестації напрямками.

Знання норм чинного законодавства та вміння орієнтуватися в значних обсягах інформації з відкритих джерел і спеціалізованих закладів у сфері післядипломної медичної освіти, сприятиме вдосконаленню професійних компетентностей фахівців галузі охорони здоров'я.

Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на розроблення методики оцінювання впливу індивідуалізованих освітніх маршрутів на рівень

сформованості професійних компетентностей медичних працівників і якість надання медичної допомоги, що дозволить перейти від констатації доступності освітніх ресурсів до вимірювання їх практичної результативності.

Список використаних джерел

1. Про особливості атестації працівників сфери охорони здоров'я та продовження терміну дії сертифікатів спеціаліста, посвідчень про кваліфікаційну категорію в період дії воєнного стану: Наказ МОЗ від 4 серпня 2022 р. № 1415 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0888-22> (дата звернення: 25.01.2026).

2. Бойко С. Проблеми та перспективи медичної реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни та інших уразливих груп населення в Україні. *Національний інститут стратегічних досліджень. Центр економічних і соціальних досліджень*. 2025. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemu-ta-perspektyvy-medychnoyi-reabilitatsiyi-invalidiv-viyny> (дата звернення: 25.01.2026).

3. Про затвердження Порядку проведення атестації працівників сфери охорони здоров'я та внесення змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України: Наказ МОЗ від 16 квітня 2025 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0824-25#Text> (дата звернення: 25.02.2026).

4. Kovalenko T. V. Current European Trends in the Development of Lifelong Learning. *БізнесІнформ*. 2019. № 4. С. 72–77. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-4-72-77>

5. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25.02.2026).

6. Європейська Кредитна-трансферно-накопичувальна система: довідник користувача. Львів, 2015. DOI: <https://doi.org/10,2766 / 87192>

7. Standards for Substantive Equivalency between Continuing Professional Development/Continuing Medical Education (CPD/CME) Accreditation Systems / K. Regnier K. et al. *J. Eur. CME*. 2021. Vol. 10. №1. DOI: <https://doi.org/10.1080/21614083.2021.1874644>

8. Sherman L., Leon-Borquez R, Lopez M., Chappell K. An Overview of Continuing Medical Education/Continuing Professional Development Systems in Latin America: A Mixed Methods Assessment. *Journal of CME*. 2024. Vol. 13. № 1. DOI: <https://doi.org/10.1080/28338073.2024.2427765>

9. Симчич Х. С., Федоров С. В. Безперервний професійний розвиток лікаря, як ключовий напрям післядипломної освіти. *Медична освіта*. 2017. № 2. DOI: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2017.2.7674>

10. Андрух В. С., Слободян М. В. Безперервний професійний розвиток фахівців у сфері охорони здоров'я: зміни у пріоритетах. *Дитячий лікар*. 2018. № 3–4. С. 18–21. URL: <https://d-l.com.ua/ua/archive/2018/3-4%2860-61%29/pages-18-21/bezperervniy-profesiynyi-rozvitok-fahivciv-u-sferi-ohoroni-zdorov-ya-zmini-u-prioritetah-> (дата звернення: 25.01.2026).

11. Проблемні питання запровадження якісного безперервного розвитку лікарів / О. П. Волосовець та ін. *Медична освіта*. 2022. №. 1. С. 74–80. DOI: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2022.1.12947>

12. Мазур І. П., Трубка І. О., Мазур П. В. Трансформація системи безперервної медичної освіти лікарів-стоматологів в Україні. *Українські медичні вісті*. 2023. № 1–2 (94–95). С. 24–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/umv-2023.1.5>

13. Вороненко Ю. В., Гульчій О. П., Харченко Н. В., Захарова Н. М., Балашов К. В. Доказово побудована комунікація: необхідна передумова управління безперервним професійним розвитком. *Укр. мед. часопис*. 2020. №4 (138), Т. 2. DOI: <https://doi.org/10.32471/umj.1680-3051.138.183946>

14. Kozak N., Zaychenko G., Gorchakova N., Doroshenko A., Kozak D. Recent challenges in higher medical, military and medical education: sustainability trends in the prism of COVID-19 pandemic and Russian full-scale invasion 2022–2023. *Сучасні аспекти військової медицини. Current Aspects of Military Medicine*. 2023. № 30–2. С. 23–30. DOI: <https://doi.org/10.327/2310-4910-2023-30-2-02>
15. Мінцер О. П., Бабінцева Л. Ю. Сучасні технології дистанційної підготовки викладачів післядипломної медичної освіти. *Медична інформатика та інженерія*. 2020. № 4, С. 65–68. DOI: <https://doi.org/10.11603/mie.1996-1960.2019.4.11021>
16. Танцюра Л. Д., Кисельова І. В., Біляєв А. В. Аудит оцінки лікарями дистанційної форми навчання на етапі післядипломної освіти. *Медична освіта*. 2021. № 4. С. 100–104. DOI: <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2020.4.11369>
17. Кундіна В. В., Сторожчук Ю. О. Інформаційні технології в навчанні лікарів післядипломної освіти в умовах кризових ситуацій. *Педагогічна академія: наукові записки*. 2024. № 13. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14507015>
18. Положення про систему безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 р. № 725. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/725-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2026).
19. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи забезпечення безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я: Наказ МОЗ від 20 лютого 2024 р. № 281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0368-24#Text> (дата звернення: 25.01.2026).